

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 6 грудня 2017 р. № 954

Київ

Про затвердження Положення про
використання повітряного простору України

Відповідно до частини першої статті 23 Повітряного кодексу України Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про використання повітряного простору України, що додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.
3. Центральним органам виконавчої влади до 1 червня 2018 р. забезпечити розроблення та затвердження нормативно-правових актів, що випливають із Положення, затвердженого цією постановою, та привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою.
4. Ця постанова набирає чинності з дня її опублікування, крім пунктів 1 і 2, які набирають чинності з 1 червня 2018 року.

Прем'єр-міністр України

В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 грудня 2017 р. № 954

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 грудня 2017 р. № 954

ПОЛОЖЕННЯ про використання повітряного простору України

Загальні положення

1. Це Положення визначає організацію використання повітряного простору України в інтересах національної безпеки та економіки, з метою задоволення потреб користувачів повітряного простору, забезпечення безпеки використання повітряного простору.

2. Організація використання повітряного простору над відкритим морем, де відповідальність за обслуговування повітряного руху згідно з міжнародними договорами України покладена на Україну (далі — міжнародний повітряний простір), здійснюється відповідно до норм міжнародного права.

Нормативно-правове регулювання використання повітряного простору у міжнародному повітряному просторі здійснюється відповідно до міжнародних договорів України, стандартів, рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації та з урахуванням документів Європейської організації з безпеки аеронавігації, законодавства ЄС.

3. Дія цього Положення поширюється на фізичних та юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми та підпорядкованості за напрямками діяльності у галузі авіації, використання повітряного простору та діяльність яких створює або потенційно може створювати небезпеку повітряному руху, перешкоди для роботи наземних засобів зв'язку, навігації та спостереження.

4. Виконання польотів іноземними державними повітряними суднами, провадження військової діяльності з використання повітряного простору України іноземними державами здійснюється відповідно до вимог міжнародних договорів України, Повітряного кодексу України, цього Положення та інших нормативно-правових актів.

5. Терміни у цьому Положенні вживаються в такому значенні:

1) безпосереднє управління повітряним рухом — для цивільної авіації значення цього терміна відповідає значенню терміна “диспетчерське обслуговування повітряного руху”, для державної авіації — управління повітряним рухом повітряних суден, що перебувають під управлінням відомчого органу управління повітряним рухом;

2) відомчий орган управління повітряним рухом — орган, на який покладено здійснення управління повітряним рухом у спеціально встановлених зонах (районах) та за спеціально встановленими маршрутами;

3) диспетчерська зона — контрольований повітряний простір, що простягається вгору від земної поверхні до встановленої верхньої межі;

4) диспетчерське обслуговування повітряного руху — обслуговування, що здійснюється з метою запобігання зіткненню повітряних суден між собою і повітряних суден з іншими перешкодами у зоні маневрування, прискорення і підтримки впорядкованого потоку повітряного руху;

5) диспетчерський район — контрольований повітряний простір, що простягається вгору від межі, установленої над земною поверхнею, до встановленої верхньої межі;

6) дозвіл на виконання польоту — надання експлуатанту Державіаслужбою або Генеральним штабом Збройних Сил права виконувати політ у повітряному просторі України;

7) дозвіл на використання повітряного простору — надання користувачам повітряного простору прав на використання визначеної частини (об’єму) повітряного простору України для провадження діяльності, пов’язаної з використанням повітряного простору, у порядку, що визначається органами об’єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України;

8) заборонена зона — частина повітряного простору встановлених розмірів над територією або територіальними водами України, у межах якої польоти повітряних суден заборонені;

9) заявка на використання повітряного простору — заявка, що подається користувачем повітряного простору відповідному органу об’єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху для отримання дозволу на використання повітряного простору у формі, що визначається Державіаслужбою разом з Міноборони;

10) збірник аеронавігаційної інформації — збірник відомостей, що містять довгострокову аеронавігаційну інформацію, яка має важливе значення для аеронавігації;

11) зона з особливим режимом використання повітряного простору — частина повітряного простору, що межує із забороненою зоною, та/або повітряний простір над смугою земної поверхні завширшки 25 кілометрів углиб території України, яка проходить уздовж державного сухопутного кордону та/або берегової смуги прикордонних озер та інших водойм, прилеглих до державного кордону, а також над смугою завширшки 22,2 кілометра (12 морських миль), яка проходить по береговій лінії Чорного та Азовського морів углиб таких морів;

12) зона обмеження польотів — частина повітряного простору встановлених розмірів над територією або територіальними водами України, в межах якої польоти повітряних суден обмежуються відповідно до визначених умов;

13) контрольований повітряний простір обслуговування повітряного руху — частина повітряного простору, у межах якої забезпечується диспетчерське обслуговування повітряного руху відповідно до класифікації повітряного простору;

14) координація використання повітряного простору — розроблення та погодження органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху умов та порядку використання повітряного простору з

органами обслуговування повітряного руху, відомчими органами управління повітряним рухом, заінтересованими державними органами, підприємствами, установами, організаціями та користувачами повітряного простору для забезпечення ефективності та безпеки використання повітряного простору;

15) маршрут обслуговування повітряного руху — визначений маршрут, призначений для спрямування потоку руху з метою забезпечення обслуговування повітряного руху;

16) небезпечна зона — частина повітряного простору визначеного розміру, у межах якої може провадитися діяльність, що є небезпечною для польотів повітряних суден у визначені періоди;

17) операційний повітряний рух — польоти, на які не поширюються положення, установлені для загального повітряного руху і які виконуються

відповідно до правил і процедур, визначених Державіаслужбою та Міноборони в межах їх повноважень, визначених законами;

18) органи контролю за дотриманням порядку використання повітряного простору України — оперативні органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху, відповідні органи військового управління Збройних Сил, підрозділи інших військових формувань та правоохоронних органів, утворені відповідно до законів, підрозділи обслуговування повітряного руху (управління повітряним рухом) державних органів та органів місцевого самоврядування, які здійснюють контроль у межах своїх повноважень, визначених законами;

19) орган обслуговування повітряного руху — орган диспетчерського обслуговування повітряного руху, центр польотної інформації або пункт збору повідомлень щодо обслуговування повітряного руху;

20) орган об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху — оперативний орган, що входить до складу відповідного підрозділу об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху, повноваження і діяльність якого пов'язані з плануванням та координацією діяльності з використання повітряного простору, забезпеченням дозвільного порядку використання повітряного простору, організацією повітряного руху, забезпеченням контролю за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору та/або метеорологічним обслуговуванням на маршруті;

21) перешкода — усі нерухомі (тимчасові або постійні) та рухомі об'єкти або їх частини, які розташовані в зоні, призначеній для руху повітряних суден по поверхні, або над відповідною поверхнею, призначеною для забезпечення безпеки повітряних суден у польоті, перебувають за межами відповідної поверхні та визначені як такі, що можуть становити небезпеку для повітряної навігації;

22) планування використання повітряного простору — діяльність органів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху, пов'язана з опрацюванням, узагальненням та публікацією даних щодо використання повітряного простору на підставі заявок на використання повітряного простору та проведеної координації його використання;

23) повітряний простір — повітряний простір України та міжнародний повітряний простір;

24) польотно-інформаційне обслуговування — обслуговування, що здійснюється з метою надання інформації, необхідної для забезпечення безпечного та ефективного виконання польотів;

25) районний диспетчерський центр — орган, призначений для забезпечення диспетчерського обслуговування контрольованих польотів у диспетчерських районах, що перебувають під його контролем;

26) район польотної інформації — частина повітряного простору, у межах якого забезпечується польотно-інформаційне та аварійне обслуговування (сповіщення);

27) регулювання використання повітряного простору — установлення державними уповноваженими органами порядку, правил і процедур організації та використання повітряного простору, а також визначення органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху умов та порядку використання повітряного простору одночасно двома або більше користувачами;

28) спеціально виділений маршрут обслуговування повітряного руху для перетинання державного кордону — обмежена за висотою і шириною частина повітряного простору, призначена для перетинання повітряним судном державного кордону;

29) спеціально встановлені зони та маршрути — постійні або тимчасові зони та маршрути польотів повітряних суден, які встановлюються для забезпечення специфічних операційних потреб;

30) структура повітряного простору — складові повітряного простору, призначені для гарантування безпечної та ефективної експлуатації повітряних суден під час виконання польотів і провадження іншої діяльності з використання повітряного простору;

31) тимчасово зарезервованій повітряний простір — частина повітряного простору, у межах якого у визначений час може провадитися діяльність, що становить загрозу для виконання польотів авіації або використання повітряного простору в інших цілях;

32) умови використання повітряного простору — обов'язкові вимоги щодо місця, часу та висоти провадження діяльності з використання повітряного простору, інформація про які подається користувачеві органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху з метою забезпечення безпеки та ефективності використання повітряного простору;

33) управління використанням (менеджмент) повітряного простору — діяльність із планування, основною метою якої є забезпечення максимального використання доступного повітряного простору шляхом його динамічного розподілу за часом та в окремих випадках виділення частини повітряного простору для різних категорій користувачів з метою задоволення їх короткострокових потреб;

34) управління повітряним рухом — здійснення комплексу заходів з організації управління операційним повітряним рухом;

35) цивільно-військова координація організації повітряного руху — координація діяльності цивільних та військових органів, уповноважених приймати рішення та узгоджувати дії стосовно організації використання повітряного простору.

Інші терміни, що використовуються в цьому Положенні, вживаються в значенні, наведеному в Повітряному кодексі України та Законі України “Про державний кордон України”.

6. В Україні використовуються системи вимірів відповідно до стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації та застосовується навігація з використанням глобальних навігаційних супутникових систем (GNSS) і наземної навігаційної інфраструктури як резерву.

7. Діяльність, пов’язана з використанням повітряного простору на аеродромах, вертодромах та постійних злітно-посадкових майданчиках, пунктах запуску аеростатів, провадиться згідно з інструкцією з виконання польотів на аеродромах, вертодромах та постійних злітно-посадкових майданчиках, пунктах запуску аеростатів, затвердженою відповідно до вимог нормативно-правових актів у галузі цивільної та/або державної авіації.

Діяльність, пов’язана з використанням повітряного простору полігонів, військових стрільбищ, кар’єрів, пунктів запуску метеорологічних радіозондів (куль-пілотів) та пунктів проведення стрільб (зокрема, з метою здійснення впливу на метеорологічні процеси в атмосфері), провадиться згідно з інструкцією з використання повітряного простору полігонів, військових стрільбищ, кар’єрів, пунктів запуску метеорологічних радіозондів (куль-пілотів) та пунктів проведення стрільб (зокрема, з метою здійснення впливу на метеорологічні процеси в атмосфері), затвердженою відповідно до вимог нормативно-правових актів у галузі цивільної та/або державної авіації.

Зазначені інструкції розробляються юридичними та фізичними особами, діяльність яких пов'язана з використанням повітряного простору, погоджуються із заінтересованими органами місцевого самоврядування, суб'єктами авіаційної діяльності та затверджуються відповідно до вимог нормативно-правових актів у галузі цивільної та/або державної авіації.

8. Цивільні аеродроми використовуються як запасні для повітряних суден цивільної та державної авіації.

Аеродроми державної авіації використовуються як запасні за погодженням із державними органами, до сфери управління яких вони належать, або у разі виникнення в польоті екстремальної ситуації, що створює загрозу безпеці польотів та життя людей.

Порядок використання аеродромів як запасних визначається Державіаслужбою разом з Міноборони.

Структура повітряного простору

9. Структура повітряного простору визначається на підставі обґрунтованих потреб використання такого повітряного простору відповідно до вимог цього Положення, класифікації повітряного простору обслуговування повітряного руху, стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації, документів Європейської організації з безпеки аеронавігації і з урахуванням законодавства Європейського Союзу щодо проектування частин структури повітряного простору та охорони навколишнього природного середовища та затверджується Державіаслужбою у порядку, визначеному Повітряним кодексом України.

10. Повітряний простір поділяється на верхній повітряний простір та нижній повітряний простір.

11. У повітряному просторі може встановлюватися верхній район польотної інформації.

12. Повітряний простір структурно складається з районів, зон та маршрутів, призначених для провадження діяльності з використання повітряного простору.

Для кожної частини повітряного простору України визначається період її використання.

13. Принципи позначення частин повітряного простору на аеронавігаційних картах і в документах аеронавігаційної інформації встановлюються відповідно до стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації і документів Європейської організації з безпеки аеронавігації.

Класифікація повітряного простору

14. Класифікації підлягає повітряний простір, де здійснюється обслуговування повітряного руху.

15. Класифікація повітряного простору здійснюється Державіаслужбою.

Під час класифікації визначеної частини повітряного простору враховується інтенсивність повітряного руху, види обслуговування повітряного руху, які планується забезпечити, спроможність провайдера аеронавігаційного обслуговування забезпечити потрібні види обслуговування повітряного руху та класифікацію суміжних елементів повітряного простору.

16. Повітряний простір поділяється на контрольований повітряний простір обслуговування повітряного руху та повітряний простір поза межами контрольованого простору обслуговування повітряного руху.

До контрольованого повітряного простору належить повітряний простір обслуговування повітряного руху класів А, В, С, D та Е згідно з класифікацією Міжнародної організації цивільної авіації, у межах якого забезпечується обслуговування повітряного руху встановленого виду.

Повітряний простір поза межами контрольованого повітряного простору обслуговування повітряного руху поділяється на повітряний простір обслуговування повітряного руху, в якому на запит здійснюється обслуговування повітряного руху встановленого виду (повітряний простір обслуговування повітряного руху класів F, G згідно з класифікацією Міжнародної організації цивільної авіації), та некласифікований повітряний простір, де обслуговування повітряного руху не здійснюється.

Планування та координація діяльності з використання повітряного простору

17. Планування діяльності з використання повітряного простору здійснюється користувачами відповідно до визначеної структури такого простору.

18. Користувач повітряного простору з метою провадження діяльності з використання повітряного простору повинен подати заявку на його використання.

Для провадження діяльності, пов'язаної з польотами повітряного судна, користувач повітряного простору повинен подати заявку на виконання польотів, якщо отримання дозволу на виконання польотів є обов'язковим.

У разі виконання польотів цивільних повітряних суден в умовах загального повітряного руху поза межами контрольованого повітряного простору обслуговування повітряного руху заявки на використання повітряного простору не подаються, крім польотів, що виконуються:

з використанням спеціально встановлених зон (тимчасово зарезервованого повітряного простору);

у межах аеродромних зон і районів управління повітряним рухом відомчих органів управління повітряним рухом;

у межах зон з особливим режимом використання повітряного простору;

з перетинанням державного кордону.

19. Заявки на виконання польотів повітряних суден іноземних держав у повітряному просторі України, пов'язаних із перевезенням глав держав, урядів та очолюваних ними делегацій, міністрів закордонних справ і міністрів оборони, а також із перевезенням небезпечних вантажів, подаються Державіаслужбі через МЗС. У разі виконання зазначених польотів на державних повітряних суднах та повітряних суднах, на яких встановлено озброєння або фото- чи відеознімальна апаратура, заявка також надсилається Генеральному штабу Збройних Сил.

Дозвіл на виконання таких польотів або відмова в їх виконанні передається Державіаслужбою заявнику через МЗС.

20. Порядок і строки подання заявок на використання повітряного простору (планів польоту) та заявок на виконання польотів визначаються Державіаслужбою та Міноборони і публікуються в документах аеронавігаційної інформації.

21. Органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху забезпечують планування та координацію використання повітряного простору за принципами гнучкого використання повітряного

простору з урахуванням державних пріоритетів використання повітряного простору відповідно до вимог Повітряного кодексу України, цього Положення та вимог, установлених Державіаслужбою та Міноборони.

22. Користувач повітряного простору зобов'язаний інформувати органи контролю за дотриманням порядку використання повітряного простору України про початок, закінчення, перенесення або скасування діяльності з використання повітряного простору.

Порядок інформування визначається Державіаслужбою та Міноборони.

Користувач повітряного простору зобов'язаний подавати точну та достовірну інформацію щодо планування і провадження діяльності з використання повітряного простору.

Забезпечення дозвільного порядку використання повітряного простору України

23. Дозвіл на використання повітряного простору України та умови його використання надаються органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху на підставі заявки на використання повітряного простору, крім випадків, передбачених Повітряним кодексом України.

Дозвіл на використання повітряного простору з метою виконання польотів надається на підставі заявки на використання повітряного простору України та дозволу на виконання польотів повітряних суден, якщо такий дозвіл обов'язковий.

У разі коли заявка на використання повітряного простору не подається згідно з вимогами пункту 18 цього Положення, використання повітряного простору України здійснюється без отримання дозволу.

Органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху можуть заборонити використання повітряного простору України користувачу повітряного простору відповідно до порядку та вимог, установлених Державіаслужбою і Міноборони.

Порядок надання дозволу на використання повітряного простору, дозволу на виконання польотів та умов використання повітряного простору України визначаються Державіаслужбою і Міноборони.

24. Діяльність з використання повітряного простору України, що визначена пунктами 1—5 частини другої статті 24 Повітряного кодексу України, провадиться:

за рішенням, що видається органами управління видів Збройних Сил, Адміністрацією або регіональними управліннями Держприкордонслужби, Головним авіаційним координаційним центром пошуку та рятування ДСНС, а також відділенням планування і координації польотів авіаційних підрозділів Національної гвардії;

без подання планів польотів, заявок на виконання польотів і на використання повітряного простору.

Інформація про таку діяльність подається органам об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху негайно після прийняття рішення щодо її провадження.

25. Кожний політ повітряного судна у контрольованому повітряному просторі обслуговування повітряного руху, а також політ повітряного судна з перетинанням державного кордону України виконується відповідно до поданого плану польоту.

Вимушене відхилення від плану польоту дозволяється у разі виникнення в польоті екстремальної ситуації, що створює загрозу безпеці польотів та життю людей.

26. Користувач повітряного простору, що виконує політ у повітряному просторі поза межами контрольованого повітряного простору обслуговування повітряного руху (повітряний простір класу G), повинен своєчасно здійснити передполітну підготовку та передбачити всі умови для забезпечення безпеки польотів.

27. Польоти повітряного судна у міжнародному повітряному просторі, транзитні польоти цивільних повітряних суден у повітряному просторі України виконуються та забезпечуються аеронавігаційним обслуговуванням на підставі поданого плану польоту.

Польоти державних повітряних суден у повітряному просторі України, транзитні польоти цивільних повітряних суден, для здійснення яких необхідний дозвіл на виконання польотів, польоти повітряних суден з посадкою та/або з вильотом на/з території України виконуються і забезпечуються аеронавігаційним обслуговуванням за наявності такого дозволу та на підставі поданого плану польоту та/або заявки на використання повітряного простору.

28. На виконання польотів повітряного судна у повітряному просторі України може встановлюватися обмеження відповідно до законодавства України та з урахуванням вимог міжнародних договорів України. Користувачі повітряного простору України отримують від органів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху інформацію про обмеження польотів повітряного судна та причини такого обмеження.

Заборона та обмеження щодо використання повітряного простору України

29. Використання повітряного простору України може бути заборонено або обмежено Державіаслужбою та органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху відповідно до вимог цього Положення.

30. Заборона на використання повітряного простору України встановлюється:

1) над атомними станціями, гідроелектростанціями, греблями, важливими державними об'єктами, природними заповідниками, об'єктами або промисловими підприємствами підвищеної екологічної небезпеки;

2) у разі виникнення загрози національній безпеці, суверенітету над повітряним простором України, територіальної цілісності України або під час збройного конфлікту, проведення спеціальних операцій, пов'язаних із протидією протиправній діяльності на державному кордоні, збереженням територіальної цілісності України та конституційного ладу.

31. Обмеження щодо використання повітряного простору України встановлюється з метою перехоплення повітряних суден-порушників, перехоплення або супроводження нерозпізнаних цілей, виконання авіаційних робіт з пошуку і рятування, запуску та посадки космічних об'єктів, забезпечення польотів повітряних суден, що виконують рейси літер "А", польотів безпілотних повітряних суден, навчань, повітряних парадів, показу нової авіатехніки, виконання випробувальних (дослідницьких) польотів, польотів на встановлення рекордів, практичних пусків ракет, стрільб, бомбометань і десантування, вибухових робіт, проведення перевірки бойової готовності авіаційних частин і чергових сил з протиповітряної оборони Збройних Сил і захисту об'єктів підвищеної небезпеки, провадження іншої діяльності, яка може створити загрозу безпеці польотів, а також над районами проведення масових заходів державного рівня.

32. Заборона на використання повітряного простору встановлюється на постійній основі. Обмеження щодо використання повітряного простору України встановлюються на постійній або тимчасовій основі.

33. Заборона на використання повітряного простору України, передбачена підпунктом 1 пункту 30 цього Положення, та обмеження використання повітряного простору на постійній основі встановлюються Державіаслужбою за поданням державних органів, підприємств, установ та організацій.

Заборона на використання повітряного простору України, передбачена підпунктом 2 пункту 30 цього Положення, встановлюється Державіаслужбою на запит Генерального штабу Збройних Сил та/або СБУ.

34. Обмеження щодо використання повітряного простору України на тимчасовій основі встановлюються органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху на запит (за заявкою на використання повітряного простору) користувача такого простору з урахуванням державних пріоритетів, що визначені Повітряним кодексом України, та принципів гнучкого використання повітряного простору.

Обмеження щодо використання повітряного простору України на тимчасовій основі встановлюються органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху негайно з метою забезпечення діяльності з використання повітряного простору, що визначена пунктами 1—5 частини другої статті 24 Повітряного кодексу України, а також у разі виникнення стихійного лиха, катастроф, аварій, аварійних ситуацій та в інших випадках, що загрожують життю і здоров'ю людей, на підставі отриманої інформації щодо таких подій.

35. Порядок розроблення, погодження, затвердження та впровадження заборон і обмежень щодо використання повітряного простору України, провадження діяльності в їх межах, а також публікування заборон і обмежень та інформування про їх впровадження визначається Державіаслужбою та Міноборони.

36. У повітряному просторі України чи окремих його частинах, де встановлено заборону або обмеження щодо використання повітряного простору, не забороняється:

діяльність, що провадиться підприємствами, установами та організаціями, в інтересах яких встановлено заборону;

діяльність, що провадиться підприємствами, установами, організаціями або користувачами повітряного простору, в інтересах яких встановлено обмеження щодо використання повітряного простору, а також інші користувачі відповідно до умов обмежень;

діяльність, що визначена пунктами 1—5 частини другої статті 24 Повітряного кодексу України;

виконання спостережних польотів згідно з Договором про відкрите небо від 24 березня 1992 року.

У разі провадження діяльності, зазначеної в абзацах четвертому та п'ятому цього пункту, органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху інформують про це підприємства, установи, організації та користувачів повітряного простору, в інтересах яких встановлено заборону або обмеження, та забороняють провадження будь-якої іншої діяльності у повітряному просторі України чи окремих його частинах, де встановлено заборону або обмеження щодо використання повітряного простору.

Управління використанням (менеджмент) повітряного простору України та цивільно-військова координація під час організації повітряного руху

37. Управління використанням (менеджмент) повітряного простору України здійснюється за принципами гнучкого використання повітряного простору на стратегічному, передтактичному і тактичному рівні.

Стратегічний рівень передбачає здійснення заходів, спрямованих на визначення і перегляд у разі потреби державної політики щодо управління використанням (менеджменту) повітряного простору України, стратегічного планування з урахуванням потреб національних та міжнародних користувачів повітряного простору, а також провайдерів аеронавігаційного обслуговування.

Передтактичний рівень передбачає здійснення заходів щодо координації та щоденного розподілу повітряного простору України між його користувачами на тимчасовій основі відповідно до державних пріоритетів у використанні повітряного простору України та правил і процедур, установлених на стратегічному рівні.

Тактичний рівень передбачає здійснення заходів у день провадження діяльності з активації, деактивації та перерозподілу в реальному часі повітряного простору України, розподіленого на передтактичному рівні, а також розв'язання специфічних проблем під час обслуговування органами

обслуговування повітряного руху загального повітряного руху та управління відомчими органами управління повітряним рухом операційним повітряним рухом у реальному часі.

38. Управління використанням (менеджмент) повітряного простору України на стратегічному рівні здійснюється Державіаслужбою та Міноборони на підставі пропозицій (проектів рішень) координаційної комісії з питань організації використання повітряного простору, утвореної за спільним рішенням Державіаслужби і Міноборони.

Управління використанням (менеджмент) повітряного простору України на передтактичному та тактичному рівні здійснюється органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху.

Управління використанням (менеджмент) повітряного простору України охоплює завдання цивільно-військової координації під час організації повітряного руху. Правила і процедури управління використанням (менеджменту) повітряного простору та цивільно-військової координації під час організації повітряного руху визначаються Державіаслужбою та Міноборони.

39. Цивільно-військова координація під час організації повітряного руху здійснюється на міжнародному, міжвідомчому, оперативному рівні у рамках об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху.

40. Цивільно-військова координація під час організації повітряного руху на міжнародному рівні здійснюється в рамках діяльності координаційних груп, комісій і комітетів Міжнародної організації цивільної авіації, ЄС, Європейської організації з безпеки аеронавігації та НАТО.

41. Цивільно-військова координація під час організації повітряного руху на міжвідомчому рівні здійснюється в рамках діяльності координаційної комісії з питань організації використання повітряного простору України та (або) координаційних (робочих) груп, утворених за рішенням відповідних державних органів.

42. Цивільно-військова координація під час організації повітряного руху на оперативному рівні здійснюється у процесі взаємодії органів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху (органів управління повітряним рухом) з органами управління (відомчими органами управління повітряним рухом) Збройних Сил, правоохоронних органів, органів виконавчої влади в межах їх повноважень, визначених законами.

43. Цивільно-військова координація під час організації повітряного руху здійснюється між органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху у процесі забезпечення виконання завдань з організації використання повітряного простору, безпечного і регулярного повітряного руху.

44. Цивільно-військова координація між органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху та іншими органами контролю за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору повинна своєчасно забезпечувати оперативний обмін достовірною інформацією та координацію дій, пов'язаних з використанням повітряного простору.

Здійснення контролю за дотриманням порядку
та правил використання повітряного простору України

45. Контроль за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору України здійснюється відповідно до вимог Повітряного кодексу України.

46. До порушень порядку використання повітряного простору України належать:

використання повітряного простору без подання заявок, отримання дозволу та/або умов його використання, крім випадків, що передбачені цим Положенням;

недотримання умов використання повітряного простору України або плану польоту (відхилення від маршруту, заданого рівня польоту, зліт чи посадка повітряного судна з незапланованого (на незапланований) або закритий аеродром, постійний злітно-посадковий майданчик/вертодром тощо) без дозволу або погодження органу обслуговування повітряного руху (органу управління повітряним рухом), крім аварійних випадків;

політ групи повітряних суден, кількість яких перевищує зазначену в заявці;

порушення вимог щодо порядку перетинання державного кордону та виконання польоту в зоні з особливим режимом використання повітряного простору України;

виконання без дозволу повітряного судна польоту в забороненій зоні або в зонах обмеження польотів та тимчасово зарезервованого повітряного простору України під час їх використання;

політ повітряного судна, яке не відповідає на запит засобів радіолокаційної системи державного розпізнавання, крім повітряного судна, на яких апаратура радіолокаційної системи державного розпізнавання не передбачена або які повертаються з несправною апаратурою радіолокаційної системи державного розпізнавання з аеродромів, злітно-посадкових майданчиків/вертодромів, де ремонт такої апаратури неможливий;

невиконання вимог до інформування органів контролю за дотриманням порядку використання повітряного простору України про виконання польотів та провадження іншої діяльності з використання повітряного простору України.

Обслуговування повітряного руху

47. Для обслуговування повітряного руху можуть утворюватися такі органи обслуговування повітряного руху:

районні диспетчерські центри — для обслуговування в межах диспетчерських районів та зон польотної інформації;

центри польотної інформації — для обслуговування в межах зон польотної інформації;

диспетчерські органи підходу — для обслуговування в межах термінальних диспетчерських районів;

аеродромні диспетчерські вишки — для обслуговування в межах диспетчерських зон та термінальних диспетчерських районів;

органи аеродромного польотно-інформаційного обслуговування — для обслуговування в межах аеродромних зон польотної інформації;

пункт збору повідомлень щодо обслуговування повітряного руху.

48. Органи обслуговування повітряного руху можуть надавати такі види обслуговування повітряного руху:

диспетчерське обслуговування повітряного руху;

польотно-інформаційне обслуговування;

аварійне обслуговування (сповіщення).

49. Обслуговування повітряного руху органами обслуговування повітряного руху України у повітряному просторі суміжної держави, а також обслуговування повітряного руху органами обслуговування повітряного руху суміжних держав у повітряному просторі України здійснюється на підставі міжнародних угод.

50. Двостороння угода суміжних держав про делегування відповідальності за обслуговування повітряного руху повинна містити вимогу щодо дострокового завершення дії угоди на вимогу однієї із сторін.

Перетинання повітряними суднами державного
кордону та польоти в зоні із особливим режимом використання
повітряного простору України

51. Повітряні судна перетинають державний кордон за спеціально виділеними маршрутами обслуговування повітряного руху.

52. Перетинання державного кордону поза спеціально виділеними маршрутами обслуговування повітряного руху повітряним судном забороняється, крім випадків, визначених Повітряним кодексом України.

53. Підставою для перетинання державного кордону цивільними та державними повітряними суднами, що виконують міжнародні польоти з посадкою (вильотом) на (з) території України, є дозвіл на виконання польотів.

54. Підставою для перетинання державного кордону цивільними повітряними суднами, що прямують транзитом через повітряний простір України, є поданий план польоту, за винятком польотів, виконання яких потребує наявності спеціального дозволу.

55. У межах зони з особливим режимом використання повітряного простору польоти:

державних повітряних суден дозволяються за умови використання апаратури радіолокаційної системи державного розпізнавання;

цивільних повітряних суден — за умови використання прийомовідповідача вторинної радіолокації, якщо це передбачено конструкцією повітряного судна.

Порядок погодження місця розташування і висоти об'єктів на приаеродромних територіях та об'єктів, діяльність яких може вплинути на безпеку польотів та роботу засобів зв'язку, навігації та спостереження (радіотехнічного забезпечення)

56. Місце розташування і висота об'єктів на приаеродромній території та об'єктів, діяльність яких може вплинути на безпеку польотів і роботу радіотехнічних приладів цивільної авіації, погоджуються з керівником експлуатанта аеродрому, Державіаслужбою або Міноборони (відповідно до компетенції).

Державіаслужба та Міноборони здійснюють погодження будівництва (реконструкції) об'єктів, зазначених в абзаці першому цього пункту, з метою забезпечення вільного від перешкод повітряного простору для безпечного маневрування повітряних суден.

57. Погодженню з Державіаслужбою та Міноборони підлягають місце розташування і висота таких об'єктів будівництва та реконструкції:

аеродромів, вертодромів, постійних злітно-посадкових майданчиків;

об'єктів, що перетинають поверхні обмеження перешкод аеродромів, вертодромів, постійних злітно-посадкових майданчиків;

об'єктів заввишки 45 і більше метрів відносно контрольної точки аеродрому в радіусі до 50 кілометрів;

повітряних ліній електрозв'язку та електропостачання, вибухонебезпечних, радіотехнічних, світлотехнічних та інших об'єктів (залізничних колій, автомобільних шляхів, об'єктів з викидом відкритого полум'я, газів та диму, діяльність яких може призвести до погіршення видимості в районах аеродромів, тощо), які можуть створити загрозу безпеці повітряного руху або перешкоджати роботі аеродрому чи засобів зв'язку, навігації та спостереження (радіотехнічного забезпечення), незалежно від їх розміщення;

об'єктів незалежно від їх розміщення заввишки 100 і більше метрів над земною поверхнею.

58. Підприємства, установи та організації, що здійснюють будівництво, реконструкцію аеродромів, вертодромів, постійних злітно-посадкових майданчиків, до початку проектних робіт у встановленому порядку погоджують умови виконання робіт із державними органами, органами місцевого

самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, на діяльність яких може вплинути виконання польотів із побудованого (реконструйованого) аеродрому, вертодрому, постійного злітно-посадкового майданчика.

59. З метою запобігання забрудненню атмосферного повітря транспортними та іншими пересувними засобами і установками та зменшення впливу пов'язаних з ними фізичних факторів на здоров'я людей, діяльність підприємств, установ та організацій для кожного аеродрому встановлюються зони обмеження житлово-цивільного, культурно-побутового та промислового будівництва. Експлуатант аеродрому чи уповноважена ним особа повідомляє відповідні органи місцевого самоврядування про межі зазначених зон для врахування під час планування, будівництва і розвитку населених пунктів, а також під час будівництва і реконструкції промислових, сільськогосподарських та інших об'єктів.

60. Підприємства, установи та організації, заінтересовані в розміщенні об'єктів на приаеродромній території, повинні погоджувати таке розміщення з експлуатантом аеродрому, відповідними державними органами, органами місцевого самоврядування та дотримуватися умов погодження будівництва.

61. У разі коли протягом трьох років підприємство, установа або організація, які зверталися за погодженням, не розпочали забудову або реконструкцію об'єкта, таке погодження вважається недійсним.

62. Особи, яким належать або в користуванні яких перебувають постійні та тимчасові висотні споруди, зобов'язані з метою забезпечення безпеки польотів повітряних суден розмістити на таких спорудах за власний рахунок нічні та денні маркувальні знаки відповідно до авіаційних правил України та забезпечити утримання зазначених знаків у придатному для експлуатації стані.

63. Лінійні споруди (лінії електрозв'язку, електропостачання, канатні дороги тощо) заввишки 50 і більше метрів над землею поверхнею, а лінії електропостачання загальнодержавного значення незалежно від їх висоти маркуються через кожні 100 метрів макетами куль діаметром 0,5 метра білого та оранжевого кольору з обох боків від місць перетинання з лінійними орієнтирами (річками, автомобільними дорогами, залізницями) на відстані не менше ніж 500 метрів.

64. Центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, експлуатанти аеродромів, інші підприємства, установи та організації здійснюють у межах своїх повноважень контроль за виконанням вимог цього Положення.

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 грудня 2017 р. № 954

ПЕРЕЛІК
постанов Кабінету Міністрів України,
що втратили чинність

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 401 “Про затвердження Положення про використання повітряного простору України” (Офіційний вісник України, 2002 р., № 14, ст. 727).
  2. Пункт 86 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 4 вересня 2003 р. № 1402 (Офіційний вісник України, 2003 р., № 37, ст. 1981).
  3. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2004 р. № 1174 “Про внесення змін до пункту 97 Положення про використання повітряного простору України” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 36, ст. 2398).
  4. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 р. № 836 “Про внесення змін до Положення про використання повітряного простору України” (Офіційний вісник України, 2006 р., № 25, ст. 1821).
  5. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2008 р. № 1133 “Про внесення змін до Положення про використання повітряного простору України” (Офіційний вісник України, 2008 р., № 100, ст. 3324).
  6. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 2009 р. № 680 “Про внесення змін до Положення про використання повітряного простору України” (Офіційний вісник України, 2009 р., № 50, ст. 1706).
  7. Пункт 11 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 657 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 55, ст. 2213).
  8. Пункт 11 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2014 р. № 162 (Офіційний вісник України, 2014 р., № 47, ст. 1238).
  9. Пункт 2 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2007 р. № 153 і від 29 березня 2002 р. № 401, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 619 (Офіційний вісник України, 2016 р., № 73, ст. 2467).
-